

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 02-03-430/23-5070/2

Podgorica, 26.07.2023.godine

MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA
-n/r ministru, gospodinu Goranu Đuroviću -

Poštovani gospodine Đuroviću,

Povodom *Predloga strategije 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, 2023-2027.godina*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga strategije i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni Izvještaj o analizi procjene uticaja propisa utvrđeno je da za implementaciju ovog Predloga strategije nijesu potrebna sredstva iz budžeta Crne Gore za 2023. godinu, već će sredstva biti potrebna za aktivnosti planirane u 2024. godini u ukupnom iznosu od 55.000,00 €. Takođe, navedeno je da se predviđa formiranje radne grupe za pripremu i dizajn uputstva tj. priručnika za jedinice lokalnih samouprava koje se tiče načina primjene Zakona o procjeni uticaja životne sredine u pogledu baznih stanica kao i održavanje prezentacija na ovu temu, čije uređivanje i štampanje iziskuje finansijska sredstva.

Obezbjeđenje finansijskih sredstava za izradu gore navedenog uputstva je jednokratno, dok za obezbjeđenje optimalnih administrativnih kapaciteta (angažovanje novih službenika) u Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencije za zaštitu životne sredine i Uprave za inspekcijske poslove za potrebe sprovođenja Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja i pripadajućih podzakonskih akata, potrebno je obezbijediti finansijska sredstva u kontinuitetu.

Shodno navedenom, napominjemo da je neophodno sve aktivnosti za 2023. godinu, uskladiti sa sredstvima odobrenim nosiocima aktivnosti Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, za predmetne namjene, dok će sredstva potrebna u narednom periodu biti predmet razmatranja prilikom izrade budžeta za predmetne godine.

Pored navedenog, ukazujemo na član 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti kojim se uređuje da ugovorene obaveze moraju biti usklađene sa planiranim i odobrenim sredstvima, kao i da je budžetski izvršilac odgovoran za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potrošačkoj jedinici.

Takođe, s obzirom da se radi o udruživanju finansijskih sredstava iz različitih izvora, ukazujemo da je implementaciju aktivnosti predviđenih Akcionim planom potrebno uskladiti sa stepenom ostvarenja sredstava iz predviđenih izvora

S poštovanjem,

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma
NAZIV PROPISA	Predlog strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027

1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Strategijom za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027 će se riješiti problemi identifikovani Studijom o strategiji uvođenja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, i to: ograničenja u regulatornom okviru elektronskih komunikacija, izazovi u pogledu RF spektra, izazovi u pogledu numeracije i adresiranja, barijere u pristupu postojećoj i izgradnji nove EK infrastrukture, izazovi u pogledu zajedničkog korišćenja infrastrukture, spremnosti operatora za nova ulaganja, nerazvijenost vertikalnih industrijskih sektora kao i otpor javne administracije uvođenju novih tehnoloških rješenja. Pored toga identifikovan je nedostatak visokoobrazovanog kadra, kako za implementaciju, održavanje i razvoj samih mreža, tako i za realizaciju inovativnih rješenja na bazi 5G mreža za potrebe vertikalnih industrijskih sektora i javne uprave. Posebno je identifikovana zabrinutost javnosti i zainteresovanih strana 5G ekosistema u pogledu bezbjednog korišćenja EM spektra i zaštite privatnosti u komunikaciji.

Glavni uzroci otežanog razvoja 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori je sprovođenje procedura za odobravanje izgradnje, u skladu sa zakonskim okvirima, koje u najboljem slučaju (prethodno riješeni imovinsko/pravni odnosi i objekat prepoznat u odgovarajućem prostornom planu) traju preko pola godine, a nerijetko i duže od godinu dana. Ključni problem je neujednačena primjena i efikasnost u sprovođenju propisa od strane administracije na lokalnom nivou, koja se značajno razlikuje od opštine do opštine što dalje uslovljava potrebu za što hitnijom ujednačenom primjenom istih. U slučaju da EK infrastruktura treba biti izgrađena na zemljištu u državnom ili opštinskom vlasništvu, cjelokupna procedura za obezbjeđivanje korišćenja navedenog zemljišta je još komplikovanija i dugotrajnija. Ovo predstavlja još jednu prepreku koja u velikoj mjeri usporava dalji razvoj navedene EK infrastrukture jer su riješeni imovinsko-pravni odnosi za zakup/korišćenje zemljišta ili objekata preduslov za izgradnju EK infrastrukture i postavljanje EK opreme. Prema trenutno važećem regulatornom okviru u Crnoj Gori, i male ćelije podliježu generalnoj administrativnoj proceduri koja važi za izgradnju svih vrsta objekata. Ovo može predstavljati značajnu barijeru za razvoj 5G mobilnih mreža u kasnijim fazama implementacije, pa se nameće potreba usaglašavanja nacionalne regulative sa odgovarajućom EU regulativom i po ovom pitanju. Sve su to ograničenja, pa i barijere, ukoliko se pravovremeno ne identifikuju i ako izostanu mjere za njihovo prevazilaženje.

Korišćenje i mobilnim operatorima je omogućeno korišćenje RF u opsegu 700 MHz na području Podgorice, Tuzi, Zeti i svih priobalnih opština u Crnoj Gori

Određene lokacije ne mogu biti adekvatno ili u potpunosti pokrivena nikako pokrivena signalom mobilnih mreža

Dugotrajni proces pribavljanja dozvola za gradnju EK infrastrukture, za mobilne operatore uloženo a ustareno proces planiranja teritorija mobilnih mreža

Nepostojanje tražnje za IPv6 adresama od strane korisnika usluga (poslovnih korisnika, fizičkih lica itd.)

Nepotpunost korisničkih očekivanja, dobivena od mobilnih operatora, da će u obrednom roku izgraditi EK infrastrukturu, čime se omogućava integrat mobilnih operatora

Usporen razvoj i implementacija 5G mreža i infrastrukture i njihova dostupnost što većem broju korisnika i na što većoj teritoriji Crne Gore

BARIJERE ZA EFIKASNU IZGRADNJU 5G MREŽNE INFRASTRUKTURE I POSTAVLJANJE 5G MREŽNE OPREME

Neefikasne procedure odobravanja izgradnje EK infrastrukture i postavljanja EK opreme propisane Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata

Neujednačena primjena propisa prilikom odobravanja izgradnje EK infrastrukture i postavljanja EK opreme na nivou lokalnih samouprava

Komplikovane i dugotrajne procedure davanja u zakup i korišćenje zemljišta i objekata u vlasništvu države i lokalnih samouprava za postavljanje EK infrastrukture

Nedostatan status EK infrastrukture u odnosu na urbanističke prostorna planove

Učestale izrade elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu i u slučajevima pripreme gradnje baznih stanica za koje nije nužno neophodna

Nepostojanje akcionog plana za migraciju IPv6 u Crnoj Gori

Štetne interferencije u opsegu 700 MHz od antena digitalne zemaljske radio-difuzije u susjednoj Albaniji

Na bazi potencijalnih izazova i rizika koji mogu generalno uticati na stepen prihvatanja i uspješnost izgradnje i razvoja 5G mreža, 5G Studijom su razrađeni konkretni uslovi u Crnoj Gori, pri čemu su u obzir uzeti i odgovori na upitnike dobijeni od zainteresovanih strana. Potencijalni izazovi i rizici koji mogu uticati na stepen prihvatanja i uspješnost izgradnje i razvoja 5G mreža, prepoznati u 5G Studiji predstavljaju osnovu za izradu SWOT analize koja slijedi.

S (SNAGE - STRENGTHS)	W (SLABOSTI - WEAKNESSES)
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Velike brzine prenosa podataka, 10 puta veće u odnosu na 4G mreže ◆ Manje kašnjenje u prenosu podataka, desetostruko manje u odnosu na 4G mreže ◆ Mrežno segmentiranje (dodjeljivanje specifičnog opsega u zavisnosti od servisa) ◆ Bolja pokrivenost signalom i veći kapacitet (mogućnost povezivanja i do 100 puta više uređaja po kvadratnom kilometru nego što je to slučaj sa 4G mrežama) 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Izazovi u pogledu radio-frekvencijskog spektra ◆ Barijere za efikasnu izgradnju 5G mrežne infrastrukture i postavljanje 5G mrežne opreme ◆ Regulatorni okvir u oblasti elektronskih komunikacija, posebno u segmentu neusaglašenosti regulatornog okvira sa Direktivom (EU) 2018/1972 ◆ (Ne)spremnost operatora za nova ulaganja
O (MOGUĆNOSTI - OPPORTUNITIES)	T (PRIJETNJE - THREATS)
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Podizanje kapaciteta ICT sektora ◆ Nove poslovne mogućnosti ◆ Povećanje potražnje za brzim širokopoljnim uslugama kao rezultat e-poslovanja, prelaska na digitalnu ekonomiju i razvoja novih javnih elektronskih usluga ◆ Kontinuirani rast sadržaja i korisnika audiovizualnih usluga, kao generatora potražnje za širokopoljnim mrežama velikih brzina ◆ Jačanje investicionog potencijala operatora usklađivanjem visine naknade za korišćenje RF spektra ◆ Integracija u EU programe i projekte u oblasti zelene agende i održivog povezivanja (npr. IPA III, EU R&D grant šeme...) 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Nerazvijenost vertikalnih industrijskih sektora ◆ Otpor javne administracije uvođenju novih tehnoloških rješenja ◆ Nedostatak visokoobrazovanog kadra, kako za implementaciju, održavanje i razvoj samih mreža, tako i za realizaciju inovativnih rješenja na bazi 5G mreža za potrebe vertikalnih industrijskih sektora i javne uprave ◆ Zabrinutosti javnosti i zainteresovanih strana 5G ekosistema u pogledu bezbjednog korišćenja EM spektra i sajber bezbjednosti

Ukoliko se ovi problemi ne bi adresirali nekim aktom, najveću štetu bi pretrpjeli operatori mobilnih komunikacionih mreža, u smislu da bi kasnili u razvoju najnovijih tehnologija i praćenju svjetskih trendova, i time bi postali nekonkurentni u regionu i šire, a uzročno posljedično i privreda i društvo u cjelini bi bili oštećeni.

Bez donošenja gore spomenute strategije, navedeni problemi i izazovi bi se akumulirali, i doveli bi do stagnacije razvoja novih tehnologija, a posljedično i do stagnacije ekonomskog razvoja uopšte gledano.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Vizija razvoja 5G mreža u Crnoj Gori podrazumijeva omogućavanje pristupa 5G brzinama (većim od 100 Mb/s) svim domaćinstvima, privrednim subjektima i javnim korisnicima na području Crne Gore. Ambicija je da se premosti digitalni jaz u dostupnosti pristupa s brzinama većim od 100 Mb/s između urbanih i ruralnih područja, te razvijenih i manje razvijenih dijelova Crne Gore.

Ovakva uniformnost dostupnosti pristupa s brzinama većim od 100 Mb/s u cijeloj Crnoj Gori će povećati primjenu ICT-a u ekonomiji, te će omogućiti punu digitalizaciju sistema javne uprave. Zahvaljujući tome Crna Gora će ostvarivati brži ekonomski rast i smanjiti zaostajanje u razvijenosti u odnosu na države EU-a.

Implementacija 5G mreža u Crnoj Gori, korišćenjem RF iz pionirskih 5G opsega započeće u 2023-oj godini sa ambicijom da do kraja 2030-te godine 75% ukupnog stanovništva Crne Gore bude pokriveno 5G signalom u smislu dostupnosti usluge mobilnog prenosa podataka u spoljašnjem (outdoor) okruženju brzinama većim od 100 Mb/s na bazi korisničkog iskustva.

Ovim aktom se pokušavaju:

- Otkloniti barijere za efikasnu izgradnju 5G mrežne infrastrukture i postavljanje 5G mrežne opreme,
- Ukloniti štetna interferencija iz opsega 700 MHz
- Pojednostaviti zakonske i administrativne procedure za odobravanje izgradnje EK infrastrukture i postavljanje EK opreme i obezbijediti efikasnu i ujednačenu primjenu istih
- Uvesti protokol IPv6 u mrežu državnih organa u Crnoj Gori
- Podsticati razvoj 5G mreža efikasnijom i efektivnijom koordinacijom i praćenjem razvoja 5G mreža, obezbjeđivanjem kvalitetnog kadra za razvoj 5G mreža
- Podsticati državne institucije/lokalne samouprave za uvođenje i korišćenje novih i inovativnih koncepata i aplikacija
- Informisati i edukovati javnosti i sve zainteresovane strane o sigurnosti korišćenja 5G mreža i uticaju istih na zdravlje ljudi i životnu sredinu
- Realizovati prezentacije i/ili edukativno-informativne kampanje na nacionalnom nivou u vezi sa uticajem EM zračenja i sajber bezbjednosti 5G mreža
- Povećati javna dostupnost rezultata mjerenja EM zračenja 5G mreža

Crna Gora je kroz Strategiju digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026, identifikovala značaj digitalne povezanosti, sa akcentom na unaprjeđenje dostupnosti i povećanje kapaciteta mobilnih širokopoljnih usluga, te je jedan od ciljeva digitalne transformacije Crne Gore uvođenje visokog nivoa pokrivanja 5G mrežom i povećana upotreba pristupa internetu

Digitalna transformacija je jedan od šest prioriteta Vlade Crne Gore do 2024. godine. U srednjoročni program rada Vlade 2022-2024. s programom rada Vlade za 2023. godinu definisan je cilj „5.4. Dostići viši nivo pokrivenosti i razvoja elektronske komunikacione infrastrukture“ u okviru kojeg je formulisana aktivnost Usvajanje Strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori, 2023- 2027.

Program ekonomskih reformi (PER) definiše set mjera, među kojima je i Reformska mjera 14: Unaprjeđenje zakonodavno-regulatornog okvira za dalji razvoj infrastrukture za širokopoljasi pristup internetu ima za cilj obezbjeđivanje kontinuiteta reformskih napora u oblasti razvoja digitalne transformacije, a odnosi se na jačanje dostupnosti širokopoljasi (broadband) komunikacionih mreža i usluga. U okviru reformske mjere 14 za 2022. godinu definisana je aktivnost: „Donošenje Strategije razvoja 5G mreža u Crnoj Gori kao i Akcionog plana za implementaciju Strategije razvoja 5G mreža u Crnoj Gori“.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati „status quo“ opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- **Objasnići preferiranu opciju?**

Usvajanje ove strategije i ispunjenje ciljeva iz iste bi dovelo do rješavanja problema, jer „Status Quo“ opcija bi podrazumijevala da će problem ostati neriješen, tj. bez donošenja ove strategije ostale bi postojeće prepreke za ubrzan razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori. To bi značilo da se ne cilja ka Evropskom putu u digitalnu deceniju. Naime, Evropska komisija je 2021. godine uspostavila 2030 digitalni kompas: Evropski put u digitalnu deceniju koji Predloženi nivo ambicije je da do 2030. godine sva Evropska domaćinstva budu pokrivena gigabitnom mrežom, a sva naseljena mjesta pokrivena 5G mrežom. Obaveza donošenja ove strategije proizilazi iz Strategije digitalne transformacije Crne Gore 2022-2026, srednjoročnog programa rada Vlade 2022-2024. s programom rada Vlade za 2023 i Programa ekonomskih reformi (PER) 2022-2024.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektno.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

Direktni efekti predloženog akta imajuće pozitivne uticaje prije svega na građane, u smislu efikasnijeg korišćenja benefita koje 5G mreže pružaju. Operatori mobilnih komunikacionih mreža će isto tako moći da proširuju ponudu, poboljšaju kvalitet usluga a time i povećaju profit.

Građani i privreda neće imati troškova, već je glavni cilj propisa da omučiti operatorima mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori lakšu implementaciju 5G mreža, a čija je implementacija neminovnost i već se nalazi u njihovim planovima razvoja za predstojeći period.

Kao što je rečeno, troškovi za uvođenje 5G mobilnih komunikacionih mreža su od strane operatora već planirani, i s obzirom da su operatori mobilnih komunikacija u Crnoj Gori dio većih svjetskih korporacija, implementacija ove tehnologije i u Crnoj Gori je samo nastavak uvođenja novih tehnologija i u tržištu Crne Gore.

Zadovoljni klijenti sa mogućnostima koje pružaju 5G mreže, opravdava uložena sredstva od strane operatora. S obzirom da se propisom stvaraju uslovi za lakši razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža, to predstavlja olakšicu i samim tim utiče na konkurentnost tržišta i mogućnost osnivanja novih privrednih subjekata. Usvajanjem ove strategija neće se stvoriti administrativna opterećenja i biznis barijere već naprotiv, a propis utiče na povećanje konkurentnosti, s obzirom da predstavlja trend u svijetu.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Na implementaciju ovog zakona iz budžeta Crne Gore je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava, s obzirom da se predviđa formiranje radne grupe za pripremu i dizajn Uputstva tj. priručnika za jedinice lokalnih samouprava koje se tiče načina primjene Zakona o procjeni uticaja životne sredine u pogledu baznih stanica kao i održavanje prezentacija na ovu temu, čije uređivanje i štampanje iziskuje finansijska sredstva.

Obezbjeđenje finansijskih sredstava za izradu gore navedenog Uputstva je jednokratno, dok za obezbjeđenje optimalnih administrativnih kapaciteta (angažovanje novih službenika) u MEPPU, AZŽS i UIP-a za potrebe sprovođenja Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja i pripadajućih podzakonskih akata, potrebno je obezbijediti finansijska sredstva u kontinuitetu.

Implementacijom propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.

Finansijska sredstva nisu potrebna za tekuću godinu, već će sredstva biti potrebna za aktivnosti planirane u 2024. godini, tako da u tekućoj godini nijesu obezbijedena budžetom, a nakon usvajanja predmetne strategije, institucije koje su nadležne za primjenu određene aktivnosti, biće u obavezi da planiraju potrebna sredstva.

Struktura i iznos planiranog budžeta posmatrano po strateškim ciljevima, tj. aktivnostima, za 2024. godinu je sledeća:

Strateški cilj 1, aktivnost 1.2.4. Stvoriti uslove za ujednačenu primjenu Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu na lokalnom nivou u Crnoj Gori – 10.000 €

Strateški cilj 1, aktivnost 1.2.5. Sagledati izmjene i/ili dopune Pravilnika o granicama izlaganja EM poljima i Pravilnika o načinu prvih i periodičnih mjerenja nivoa EM polja – 5.000 €

Strateški cilj 2, aktivnost 2.2.2. Rad na izmjenama, dopunama ili kreiranju novih univerzitetskih kurikulumima – 15.000 €

Strateški cilj 3, aktivnost 3.2.1. Analizirati zahtjeve i potrebe za uvođenje portala na kojem se objavljuju rezultati mjerenja EM zračenja – 20.000 €

Strateški cilj 3, aktivnost 3.2.2. U skladu sa analizom iz tačke 3.2.1. pripremiti specifikaciju za pokretanje postupka nabavke – 5.000 €, što ukupno čini 55.000 €.

Usvajanjem ovog propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze.

Implementacijom ovog propisa neće se direkto ostvariti prihod za budžet Crne Gore.

Predmetni akt direkto ne dovodi do povećanja prihoda u budžetu, ipak, pri njegovoj izradi korišćena je metodologija koja se oslanja na stručnu procjenu. S obzirom na složenost i/ili nedostatak preciznih podataka, relevantni stručnjaci (članovi RG) iz odgovarajućih oblasti su na osnovu svog znanja, iskustva i ekspertize procijenili finansijske izdatke/prihode za pojedinačne operativne ciljeve i/ili pripadajuće aktivnosti.

Kao i svaka druga metodologija, tako i korišćenje ekspertskih procjena kao metodologije za obračun finansijskih izdataka/prihoda ima određena ograničenja. Ekspertske procjene su podložne subjektivnosti i mogu varirati u zavisnosti od znanja, iskustva i procjenivačkog suda svakog pojedinog stručnjaka. Takođe, nedostatak preciznih podataka ili nepotpune informacije mogu uticati na pouzdanost procjena. Kako bismo umanjili ove potencijalne nedostatke, sprovedi smo dodatne interne kontrole i validacije procjena, kao i konsultacije sa više stručnjaka kako bismo dobili širu perspektivu i umanjili individualne pristrasnosti.

Na predlog strategije nijesu dobijene sugestije Ministarstva finansija.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertaska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

U izradi propisa korišćena je eksterna ekspertaska podrška u obliku angažovanja konsultanta na osnovu Ugovora za pružanje usluge izrade nacrta strategije za uvođenje 5G u Crnoj Gori.

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma formiralo je Radnu grupu za izradu Predloga strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027, u čijem sastavu su bili predstavnici Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva kapitalnih investicija, Ministarstva odbrane, Ministarstva javne uprave, Ministarstva unutrašnjih poslova,

Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Agencije za zaštitu životne sredine, Agencije za elektronske komunikacije i poštanske usluge, Instituta za javno zdravlje, Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Univerziteta Mediteran, Crnogorski telekom, One Crne Gora i M-tel.

Najviše doprinosa u izradi predloga strategije, kao što se i očekivalo, dobijene su od EKIP-a, operatora mobilnih komunikacija kao i institucija nadležnih za oblast zaštite životne sredine.

Konsultacije su bile javne, organizovana je i javna rasprava na način što je upućen javni poziv (<https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-unapredenje-kvaliteta-teksta-nacrta-strategije-za-razvoj-5g-mobilnih-komunikacionih-mreza-u-crnoj-gori-2023-2027-s-pratecim-ap-2023-2025>) organima, organizacijama, udruženjima i pojedincima, (zainteresovana javnost) da se uključe u javnu raspravu i daju svoj doprinos unapređenju kvaliteta teksta Nacrta Strategije, a bio je organizovan i okrugli sto u okviru javne rasprave.

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Razvoj 5G mreža zahtijeva pravovremenu dostupnost harmonizovanih RF resursa. EKIP je u decembru 2022. godine okončao postupak dodjele odobrenja za korišćenje RF iz opsega 700 MHz i 3,6 GHz. Međutim i dalje je aktuelna barijera za nesmetano korišćenje opsega 700MHz jer je isti još uvijek izložen interferenciji od DTV predajnika iz susjedne države Albanije, a takođe implementacija 5G mobilnih mreža podrazumijeva izgradnju nove EK infrastrukture i postavljanje mrežne opreme u znatno većem obimu nego što je to bio slučaj prilikom implementacije 4G mreža. Ovim se podrazumijevaju ne samo postojeće lokacije već i veliki broj novih lokacija, uz dovođenje optičkog privoda do najvećeg broja od njih.

Što se tiče prepreke interferencije opsega 700 MHz, već se radilo na tom planu, i uz napor i predstavnika Vlade Crne Gore a i intervencijom EKIP-a došlo se do značajnih rezultata i obećanja da će interferencije u kratkom roku biti riješene.

Glavni indikator za uspješnu realizaciju ovog cilja je podatak da li će se štetna interferencija u opsegu 700MHz ukloniti 100% do 2025. godine.

Što se tiče izgradnje znatno većeg broja baznih stanica za potrebe implementacije 5G infrastrukture, taj domen reguliše Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata a nadležni organ za izdavanja potrebnih dozvola i saglasnosti su lokane samouprave. U tom cilju su planirane aktivnosti donošenja Uputstva tj. Priručnika za jedinice lokalnih samouprava koje se tiče načina primjene Zakona o procjeni uticaja životne sredine u pogledu baznih stanica kao i održavanje prezentacija na ovu temu.

Glavni indikator za uspješnu realizaciju ovog cilja je podatak da li je kreiran normativni i administrativni okvir, koji omogućava efikasnu i ujednačenu izgradnju EK infrastrukture i postavljanje EK opreme u svim opštinama u Crnoj Gori do 2025. godine.

Sa ciljem utvrđivanja relevantnosti i ispunjavanja ciljeva, efikasnosti razvoja, djelotvornosti, uticaja i održivost strategije, predviđena je evaluacija strateškog dokumenta. Finalna evaluacija će se sprovesti na kraju implementacionog perioda, kako bi ocijenila efekte i učinke Strategije za razvoj 5G mobilnih komunikacionih mreža u Crnoj Gori 2023-2027, sa početnom analizom stanja za donošenje narednog strateškog dokumenta.

Direkcija za širokopojasni pristup internetu u MERT-u je zadužena da objedini podatke i pripremi godišnje Izvještaje o sprovođenju Akcionog plana koje upućuje Vladi Crne Gore na usvajanje.

Podgorica, 18.07.2023. godine

